

**FELAVATTÁK AGGHÁZY KÁROLY (1855-1918) SÍRJÁT
A FIUMEI ÚTI SÍRKERTBEN ÉS MŰVEIT BEMUTATÓ
HANGVERSENYEKKEMLÉKEZTEK MEG
HALÁLÁNAK SZÁZADIK ÉVFORDULÓJÁRÓL**

Aggházy Károly zongoraművész, zeneszerző és zenepedagógus az előző századforduló magyar zenetörténetének jelentős mestere volt. A magyar későromantika egyik legjelesebb képviselőjeként a magyar zene két nagy korszakát kötötte össze: Liszt Ferenc és Bartók Béla korát. Vándoréveiben Hubay Jenővel társulva koncertezte végig Európa zenei központjait. Párizsban, Londonban és Brüsszelben aratott sikereket, majd Berlinben lett tanár és komponista. Harmincnégy évesen, érett művészként tért haza, és ettől kezdve életét a zongoratanításnak és a magyar zeneművészet ápolásának szentelte. Korának nagyra becsült mestere, kiművelt tudású és sokoldalú zeneszerzője volt, kinek dallam-gazdag művei nagyrészt nyomtatásban is fennmaradtak.

2018 Aggházy Károly halálának centenáriumi éve. Az év folyamán sokan és sokhelyütt megemlékeztek róla. Az 1918. október 8-án elhunyt zeneszerző művészetének ismerői október hetedikére, két jubileumi eseményt is szerveztek. Délután 4 órakor felavatták a Fiumei Úti temető 40-es parcellájának első sorában található – a Székesfőváros által adományozott díszsírhelyen álló – síremlékét. Este 7 órakor pedig a Magyar Rádió Márványtermében került sor a Rádió Aggházy - hangversenyére, melyet október 20-án 17 órakor sugárzott a Bartók Rádió.

Bár a parcella sírjait az ötvenes években nagyrészt elbontották, Aggházy sírhelyét fia, a Hadtörténeti Múzeumot alapító Aggházy Kamil hátrahagyott térképe alapján sikerült azonosítanunk. Sírhelyét a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság 2014-ben védetté nyilvánította.

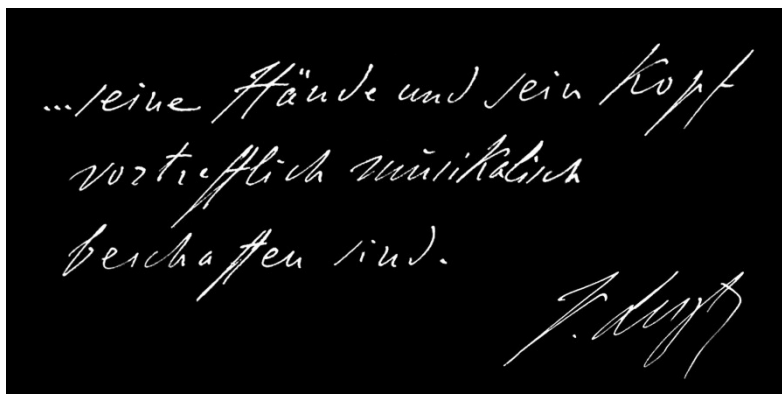
9. A Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság 2014. február 12-én tartott soros ülésén 32/2014. számú határozatával „A” kategóriában a nemzeti sírkert részévé nyilvánította Aggházy Károly zeneszerző, zongoraművész, pedagógus sírhelyét:

Budapest, Fiumei úti sírkert (1086 Budapest, Fiumei út 16.)

parcella	szakasz	sor	sír
40	0	1	63

A védetté nyilvánítási határozat a Magyar Közlönyben

A sírhelyre új síremléket kellett készíttetnünk, melynek fedlapjára Liszt Ferenc 1878. szeptember 13-án Ábrányi Kornél zeneakadémiai titkárnak Aggházyról írt néhány sorát vésettük.

Aggházy Károly sírfelirata a sír fedlapján
(...kezeli és feje csodálatos muzikalitással vannak megáldva)

Bár a sír már két éve elkészült, avatásával megvártuk a centenáriumi ünnepségeket. Minthogy Aggházy Károly Liszt Ferenc egyik legkedvesebb magyar tanítványa volt, az avatás szervezését a Liszt Ferenc Társaság vállalta. Az avatáson a Társaságot Eckhardt Mária elnök és Rozsnyai Judit főtitkár képviselte.

Aggházy Károly sírja a Fiumei Úti sírkertben

Eckhardt Mária és Rozsnyai Judit

A ragyogóan napsütöses őszi délutánon szép számú közönség gyűlt össze a sír körül, ahol Aggházy egyik zongoradarabjának elhangzása után Bónis Ferenc zenetörténész ismertette Aggházy Károly életpályáját és méltatta munkásságát:

Száz esztendeje, 1918. október 8-án halt meg a XIX. és XX. század fordulójának sokérdemű magyar zeneszerzője, zongoraművésze és pedagógusa, Aggházy Károly. Zenénk történetében fontos szerepet töltött be. Liszt és Erkel hagyományát közvetítette egy új generációnak. Tanára nem lett ugyan Bartók Bélának, de amikor megismerte korai műveit és zongorajátékát, tévedhetetlen biztonsággal mutatott rá a gyermek rendkívüli képességeire és e képességek kimunkálásának fontosságára.

Aggházy maga 1867 és 1870 között a pesti Nemzeti Zenede növendéke volt. 1870-ben meghallgatta játékát Liszt Ferenc; tanácsára – mivel a pesti Zeneakadémia akkor még nem működött – a 15 éves fiú Bécsben, a Zenebarátok Társaságának konzervatóriumában folytatta tanulmányait. 1875-ben megnyitotta kapuit a pesti Zeneakadémia, mely Aggházyt az első között fogadta tanítványainak sorába. Mestere a „hangok nagy tanára”, Liszt Ferenc lett, zeneszerzést Robert Volkmantól tanult. Első zenekari művét a zseniális magyar karmester, a Bánk bán komponistájának fia, Erkel Sándor mutatta be 1878-ban.

Liszt ajánlásával Aggházy még abban az esztendőben Párizsba ment, ahol a nála három évvel fiatalabb hegedűművésznek, a budapesti Zeneakadémia későbbi igazgatójának, Hubay Jenőnek lett koncert-partnere. Az 1878/79-es párizsi fellépéseket, 1880-ban londoni, brüsszeli, luxemburgi, majd ismét párizsi szereplések követték. 1881-ben eljutottak Algírig.

1881-ben Aggházy a budapesti Nemzeti Zenede tanára lett. 1883-ban Berlinbe kapott meghívást, ahol hat éven át működött a Stern- illetve a Kullak-konzervatórium zongoratanáraként. 1889-ben hazatért Magyarországra, ahol a Nemzeti Zenede igazgatója meghívta az intézet tanári karába. Három évtizeden át, haláláig működött itt nagytekintélyű pedagógusként.

Mint zeneszerzőt számos hatás érte, míg itthon ő maga is többekre hatott. Első zongora-ciklusai Liszt közvetlen hatásáról tanúskodnak, míg Suite hongroise című zongoraművében mintegy Weiner Leó előfutáraként, divertimento-elemeket kombinált barokkos fordulatokkal. Egyes zongoraműveiben, Liszt, Schumann, Brahms és Csajkovszkij hatására ismerünk, míg két színpadi művében Wagner-élményekre. Legfontosabb műveiben – mint vonósnégyese és Rákóczi gyászzenéje – a XIX. századi magyar tánczene nyelvi elemeit kísérelte meg egyeztetni a korabeli Nyugat-Európa nagy zenei irányzatainak formavilágával.

Aggházy unokájának, Herpy Miklósnak, jórészt ismeretlen családi emlékezőések és könyvtári dokumentumok garmadáját felsorakoztató, nemrégiben megjelent munkája per-újrafelvételt indítványoz.

Feltámasztható-e az elfeledett életmű? Nem tudhatjuk, bár ilyenre több példa is esett már a zene történetében. Kíváncsi vagyok, hogy e remélt resurrectionnak csak első fejezete legyen a mostani sírkőavatás. Mert azt biztos állíthatjuk: Aggházy Károly diadalainak és szenvedéseinek krónikája méltó rá, hogy megismerésével teljesebbé váljon a magyar zene története.

Bónis Ferenc köszönti a megjelenteket

Kriza János unitárius lelkész

Aggházyt szülei ugyan katolikusnak keresztelték, de idősebb korában áttért az unitárius hitre. Ennek megfelelően 1918-ban Józán Miklós budapesti lelkész, az unitárius vallás szertartásrendje szerint búcsúztatta. Ezért, most 100 évvel később, Kriza János budapesti lelkészt

kértük fel sírjának megáldására. Az áldást megelőző szertartás során lelkész úrtól egy megörökítésre méltó beszédet hallhattunk:

Kedves Egybegyűlte! és Emlékezők!

A teremtés hajnalán a gondviselő Isten a föld porából megformázta az embert. Mint a fazekas az agyagot, úgy formálta a Teremtő az élettelen anyagot, míg lassan testet öltött az alkotás. Mikor elkészült Isten »...az élet lehetétét lehelte belé« – így lelkesült át az élettelen anyag, így lett a test Emberré, az ember élőlénné. »És Látta Isten, hogy ez jó.«

Hitem szerint ettől a pillanattól váltunk Isten munkatársává az élet építésében, hiszen ezáltal hordozzuk magunkban a gondviselő Isten teremtő és alkotó lelkének cseppjeit. Az embernek lelke van. Ez a lélek a Teremtő ajándéka, megfoghatatlan, korlátozhatatlan, titkos energia és erő a cselekvésre. Ez az isteni ajándék teszi az embert emberré, ennek a léleknek a kibontakozása határozza meg személyiségünk fejlődését, a nagybetűs Emberré válásunkat. Ilyen értelemben tehát, az ember nem elégedhet meg azzal, hogy élete van, hanem folyamatosan törekednie kell a lelke fejlesztésére a tökéletesség megközelítésére, úgy, ahogy Jézus tanította nekünk: »Legyetek azért tökéletesek, amint a ti mennyei Atyátok is tökéletes!«

Aggházi Károly művészi alkotó lelket kapott gondviselő Istenétől. Aggházi Károly azon lélek tulajdonosa volt, amely a tökéletesség utáni vágyában mások lelkét kívánta örvendeztetni alkotásaival, mert Isten megadta neki a talentumok sokaságát, mint zongoraművész, zeneszerző és zenepedagógus és e tehetségeket nem kívánta magába zárni, hanem fejleszteni, megosztani, és továbbadni: így teljesítve küldetését, mellyel e világra küldte őt a gondviselő Isten.

Mint Isten alkotása, magába zárta az első teremtés isteni lángjait és indult el, hogy a számára tökéletes világot megismertesse a nagyvilággal. Párizs, London, Brüsszel, Berlin, valamint nagy magyar hazánk városait bejárva koncertezik. Kortársa írja róla: »A zene hangjai viszik, viszik lelkét fölfelé... végtelen finom árnyalatokban susog, dalol a zongora, a melódia elandalít, a külvilág összefolyik szemünk előtt, egy pár hang még és kiragadott a való világból...magával vitt, megérezett álmainak honába!« – vagyis művészete, a zene által a véges, gyarló emberi teremtés, megtapasztalja a transzcendens érintését, elmerül a végtelenben és lelke megérinti a teremtés hajnalán kapott isteni ajándékot. Az ember, a művész, aki műveiben él, még akkor is, ha már eltávozott az élők sorából, mert Isten megadta neki azt a lehetőséget, hogy életművének akkordjai örök dallamként énekeljék nevét.

Szinte napra pontosan 100 évvel ezelőtt, József Miklós unitárius püspök akkor még budapesti lelkészként állt itt, e sírhant mellett és búcsúztatta néhai testvérünket. És most itt állunk mi, 100 év után, hogy emlékezzünk, áldást mondjunk és felidézünk a művész alakját és életművét. Életrajzát olvasva megállapíthatjuk, hogy zenei nagysága, nem párosult a boldog élettel. Érzékeny művészlelkét megviselték életének fordulatai, lelkének lángolása befelé égette el, fényt szórt maga körül, mint a gyertya, mely világít a sötétségben lévőknek, utat mutat, világosságot ad, világít, de közben elemészti önmagát.

Ahogy Justh Zsigmond barátja írja hangversenyéről: »És a zongora lelket kap s szárnyain emel minket, a való világ elmosódik körülöttünk, a két gyertya lángja misztikus fénnel hinti be a művészetét, így teremtve átszenvedő művész fejét. És most futamok, folyton emelkedő futamok következnek, emelkedünk föl, föl, fölül az úron, a végtelenen, oda, hová csak az érzés vihet, a gondolat nem: szárnyakat kap az érzés, szárnyakat a művész játékától. Hozsanna hangzik a szózat; Gloria in excelsis feleli rá az angyalok csapkodó túláradó örömnnyilatkozata: a halál után elért megdicsőülés kifejezése. Meg kell halnunk, hogy – örökre éljünk!«

Meg kell halnunk, hogy örökké éljünk... És valóban, itt e gyönyörű sírban, csak a testének pora pihen. Lelkének dallamát örökké őrzi szerzeményei, a zene, amely elviselhetővé tette számára az életet és amelyben megvalósíthatta belső önmagát. Aggháznak gazdag, de nehéz élete volt, de a zene mindig ott szólt a lelkében, ezért írta egyik levelében:

»Mit ér az élet az ő összes realitásaival az idealizmus nélkül. TEHÁT DALOLJUNK!«

Ezt hagyta ránk: daloljunk, és zenéjét hallgatva emelkedjünk felül a kicsinyes lét ostoba apróságain, engedjük szárnyalni lelkünk és adjunk hálát Istennek életéért és kérjünk tőle erőt, hogy emlékéit megőrizhessük. Ámen.

A centenáriumi emlékezés napját a Magyar Rádió esti, márványtermi hangverseny tette teljessé. A gazdag műsor megmutatta Aggházy Károly sokoldalúságát, hallhattuk két- és négykézre írt zongoradarabjait, egyik hegedű-zongora darabját, számos klasszikus dalát, részletet *Marita, a korsós Madonna* című operájából, részleteket a *Rákóczi* című ének-költeményéből és

A márványtermi hangverseny szereplőinek egy csoportja

befejezésül egy Hubai Jenővel közösen, hegedűre és zongorára írt, *A puszta hangjai* című koncertduót. A márványtermi hangversenyt október 20-án délután 5 órakor sugározta a Bartók rádió.

Beszámolónk nem lenne teljes, ha nemoznánk a centenáriumi év többi eseményéről. Az év folyamán Nagy Márta zongoraművész, két kiváló tehetségű tanítványával, Molnár Tímeával és Papp Viktorral öt helyszínen szervezett Aggházy emlékhangversenyt.

Az elsőnek, 2018. április 24-én a Liszt Társaság adott otthont a Régi Zeneakadémia hangversenytermében, melyről Gombos László számolt be a *Parlando* 2018/5 számában. A következőre június 1-jén került sor Zalaegerszegen, a hangversenyteremként működő Zsinagógában. Augusztus 18-án a sándorfalvi *Pallavicini Kastély* dísztermében szólaltak meg Aggházy művei. Augusztus 24-én pedig Nagy Márta csapata, a gyulai *Kastély Zenei Napok* koncertsorozata keretében, *Liszt két kedves tanítványa címmel*, Aggházy Károly és az olasz Giovanni Sgambati műveit szólaltatta meg.

A két kivételes tehetségű, fiatal énekes: Molnár Tímea és Papp Viktor (Fotó: Rusznyák)

Miskolcon, augusztus 31-én, Flach Antal zongoraművész és muzsikuskársai, a Magyar Tudományos Akadémia miskolci palotájának dísztermében rendezték meg Aggházy hangversenyüket. Ők is Aggházy zongoradarabjaiból valamint klasszikus és népies mődalaiból

válogattak, de a miskolci Anima vonósnégyes eljátszotta Aggházy f-moll vonósnégyesének, és Flach Antal közreműködésével g-moll zongoraötösének egy-egy szép tételét is.

Flach Antal és az Anima vonósnégyes

Októberben még három Aggházy koncertnek örülhettünk. Az első, a már említett október hetedik márványtermi hangverseny, amit október 10-én követett a gyulai Aggházy-Sgambati koncert ismétlése a budapesti Fészek klubban. Ezután, október 27-én következik még a Rondo Quartet koncertje a budapesti ERÖMŰVHÁZ Dísztermében, ahol egy Debussy, Liszt és Popper darab után megszólaltatják Aggházy Károly g-moll zongoraötösét, Váray Ritával a zongoránál.

--

Az Aggházy-muzsika iránt érdeklődők az agghazykottak@freemail.hu címre küldött levélben kérhetik Aggházy Károly elérhető műveinek listáját és bemutatás céljára kiválasztott művek digitalizált kottáit.